

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЮРИДИЧНИЙ
КАФЕДРА АДМІНІСТРАТИВНОГО ТА ГОСПОДРСЬКОГО ПРАВА

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан юридичного факультету
О. Коломоєць
(ініціали та прізвище)
2020 р.

ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

(назва навчальної дисципліни)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки бакалаврів
(назва освітнього ступеня)
спеціальності 081 право
(шифр, назва спеціальності)
освітньо-професійна програма Правознавство
(назва)

Укладач : Титаренко М.В. д.ф., викладач кафедри адміністративного та господарського права

(П.І.Б., науковий ступінь, вчене звання, посада)

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри адміністративного та
господарського права

Протокол № 1 від "25" серпня 2020 р.
Завідувач кафедри
(підпис) В.К. Колпаков
(ініціали, прізвище)

Ухвалено науково-методичною радою
юридичного факультету _

Протокол № 1 від "03" серпня 2020 р.
Голова науково-методичної ради
факультету
(підпис) І.В. Єна
(ініціали, прізвище)

2020 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрямок підготовки, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 08 Право	Нормативна	
		Цикл дисциплін професійної підготовки дисциплін вищих навчальних закладів	
Розділів – 2	Спеціальність 081 Право	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90		2-й	3-й
		Семестр	
		3	5
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – самостійної роботи студента –		14 год.	2 год.
		Практичні	
	Освітньо-професійна програма Правонавство	14год.	4 год.
		Самостійна робота	
	Рівень вищої освіти: бакалаврський	62год.	82 год.
		Вид підсумкового контролю: екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Екологічне право України» є оволодіння студентами теоретичними знаннями про галузь екологічного права України, її місце та значення у вітчизняній системі права, взаємозв'язок з іншими галузями права, сутність та специфіку еколого-правових відносин, систему екологічного права та його інститути, екологічне законодавство; отримання студентами практичних навичок тлумачення та застосування еколого-правових норм, підвищення рівня еколого-правової культури та еколого-правової свідомості студентів.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Екологічне право України» є: отримати знання з теорії екологічного права; засвоїти структуру та зміст інститутів галузі; вивчити систему чинного екологічного законодавства та ознайомитися зі змістом основних нормативних актів, що входять до її складу; ознайомитися з офіційними та доктринальними коментарями законодавства, поглядами науковців та практиків; з практикою застосування еколого-правових норм; визначити недоліки та проблеми, а також тенденції та перспективи розвитку правового регулювання екологічних відносин; підвищити рівень еколого-правової свідомості та еколого-правової культури студентів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- місце та значення екологічного права в системі права України;

- предмет, методи і принципи екологічного права;
- термінологію, притаманну екологічному праву;
- основні джерела екологічного права;
- правовий механізм захисту прав і законних інтересів суб'єктів екологічних правовідносин;
- розподіл нормативного матеріалу по інститутах;
- судову практику у сфері регулювання екологічних правовідносин.

вміти:

- відрізняти екологічні правовідносини від суміжних;
- користуватися понятійним апаратом галузі;
- орієнтуватися в системі нормативних актів, що регулюють екологічні правовідносини, правильно їх тлумачити та застосовувати;
- коментувати нормативні положення галузі, спираючись на теоретичні знання;
- давати кваліфікацію казусам, правову оцінку діям суб'єктів правовідносин, прогнозувати розвиток ситуації.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких **компетентностей:**

Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.

Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю.

Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.

Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту.

Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи.

Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права.

Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

Міждисциплінарні зв'язки: місце «Екологічного права України» серед юридичних дисциплін визначається її зв'язками як з теоретико-юридичними, так і галузевими юридичними науками. Зокрема, взаємозв'язок «Екологічного права» – у з'єднанні історичного і логічного в пізнанні державно-правових явищ.

«Екологічне право» досліджує державно-правові процеси і визначає конкретні процеси екологізації. В той же час, воно використовує визначення, загальні характеристики, закономірності, для вивчення екологічних процесів в Україні.

«Екологічне право» тісно пов'язана з «Земельним правом». Справа в тому, що обидві ці дисципліни мають загальний предмет вивчення та об'єкт дослідження

Даний навчальний курс нерозривно пов'язаний також з навчальним курсом «Аграрне право», доповнює учбовий матеріал таких дисциплін, як: «Адміністративне право України», «Підприємницьке право».

Отже, на основі сказаного, визначимо, що в системі юридичних дисциплін «Екологічне право України» є теоретико-синтезуючою наукою. Воно вивчає загальноюридичні і конкретно галузеві предмети, які покликані сформувати спеціаліста юридичної кваліфікації.

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1.

Тема 1. Екологічне право, як галузь права.

Зміст

Тема 2. Екологічні правовідносини

Зміст

Тема 3. Екологічні права та обов'язки громадян

Зміст

Тема 4. Правове забезпечення екологічної безпеки

Зміст

Розділ 2.

Тема 5. Право власності на природні ресурси.

Зміст

Тема 6. Право природокористування.

Зміст

Тема 7. Управління в екологічній сфері.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тематичних розділів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	пр.	сам. роб.		л	пр.	сам. роб.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Розділ 1. Назва								
Тема 1. Екологічне право, як галузь права.		2	2	8	12			11
Тема 2. Еколого-правові відносини.		2	2	9	13	2		11
Тема 3. Екологічні права та обов'язки громадян.		2	2	9	13			12
Тема 4. Правове забезпечення екологічної безпеки.		2	2	9	13		2	12
Разом за розділом 1		8	8	35	51	2	2	12
Розділ 2. Назва								

Тема 5 Право власності на природні ресурси.		2	2	9	13			12
Тема 6. Право природокор истування.а		2	2	9	13			12
Тема 7. Управління в екологічній сфері.		2	2	9	13		2	12
Разом за розділом 2		6	6	27	39		2	82
Усього годин		14	14	62	90	2	4	82

5. Теми лекційних занять

№ теми з/прогр.	Назва теми	Кількість годин	
		д.ф.	з.ф.
1	Екологічне право, як галузь права.	2	
2	Екологічні правовідносини	2	2
3	Екологічні права та обов'язки громадян	2	
4	Правове забезпечення екологічної безпеки	2	
5	Право власності на природні ресурси.	2	
6	Право природокористування.	2	
7	Управління в екологічній сфері.	2	
Разом		14	2

6. Теми практичних занять

№ теми з/прогр.	Назва теми	Кількість годин	
		д.ф.	з.ф.
1	Екологічне право, як галузь права.	2	
2	Екологічні правовідносини	2	2
3	Екологічні права та обов'язки громадян	2	
4	Правове забезпечення екологічної безпеки	2	
5	Право власності на природні ресурси.	2	2
6	Право природокористування.	2	
7	Управління в екологічній сфері.	2	
Разом		14	4

7. Самостійна робота

№ теми з/прогр.	Назва теми	Кількість годин	
		д.ф.	з.ф.
1	Право власності на природні ресурси	8	11
2	Право природокористування	9	11
3	Управління в екологічній сфері	9	12
4	Економіко-правовий механізм природокористування	9	12
5	Правове регулювання охорони та використання об'єктів екологічної мережі України що підлягають особливій охороні	9	12
6	Правове регулювання поводження з відходами	9	12
7	Міжнародне право навколишнього середовища	9	12
Разом		62	82

Індивідуальні завдання

Підготувати матеріали з елементами наукового дослідження та презентацією на одну з тем:

1. Поняття та види екологічної безпеки: теоретичні та практичні аспекти.
2. Екологічний ризик: правова характеристика.
3. Правове регулювання ядерної та радіаційної безпеки.
4. Правове регулювання хімічної безпеки.
5. Правове регулювання біологічної та генетичної безпеки.
6. Правове регулювання забезпечення екологічної безпеки від негативного впливу фізичних факторів.
7. Поняття юридичної відповідальності за екологічні правопорушення.
8. Ознаки екологічного правопорушення.
9. Особливості адміністративної відповідальності за екологічні правопорушення.
10. Особливості кримінальної відповідальності за екологічні правопорушення.
11. Особливості цивільно-правової відповідальності за екологічні правопорушення.
12. Особливості дисциплінарної відповідальності за екологічні правопорушення.
13. Екологічна шкода та особливості її відшкодування.
14. Об'єкти екологічної мережі, що підлягають особливій охороні: теоретико-правова характеристика.
15. Правовий режим територій та об'єктів природно-заповідного фонду України.
16. Округ санітарної охорони курорту: правова характеристика.
17. Рекреаційні території та їх правовий режим.
18. Водоохоронні зони: правова характеристика.
19. Правове регулювання поводження з побутовими відходами в Україні.
20. Управління у галузі поводження з відходами в Україні.
21. Економічні заходи у сфері поводження з відходами в Україні: правовий аналіз.
22. Поводження з радіоактивними відходами: правовий аспект.

23. Міжнародне право навколишнього середовища: історичні етапи виникнення та формування.
24. Принципи міжнародного права навколишнього середовища.
25. Джерела міжнародного права навколишнього середовища.
26. Екологічні права людини в міжнародному праві.
27. Міжнародні організації в сфері охорони довкілля.
28. Принципи європейського права охорони навколишнього середовища.
29. Правове регулювання у галузі попередження зміни клімату в рамках Європейського Союзу.
30. Правові аспекти співпраці України та Європейського Союзу у сфері охорони навколишнього середовища.

8. Види контролю і система накопичення балів

Критерії оцінювання

Об'єктом рейтингового оцінювання знань студентів є програмний матеріал дисципліни, засвоєння якого перевіряється під час контролю. Критерії комплексного оцінювання доводяться до студентів на початку викладання навчальної дисципліни.

Підсумкове оцінювання рівня знань студентів з Екологічного права України здійснюється на основі результатів поточного контролю (ПК) та підсумкового контролю знань студентів (ПКЗ) за 100-бальною шкалою. Завдання ПК оцінюються в діапазоні від 0 до 60 балів.

ПКЗ оцінюються в діапазоні від 0 до 40 балів. ПКЗ з Екологічного права України проводиться у формі іспиту з ключових питань, що потребують творчої відповіді та уміння синтезувати знання з даного предмета з сучасними соціальними і правовими проблемами оцінюються в діапазоні від 0 до 20 балів. До ПКЗ входить індивідуальна робота студентів оцінюється в діапазоні від 0 до 20 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

Критерії поточного контролю (ПК) (від 0 до 60 балів)

Бальна система застосовується для стимулювання активності студентів. Ця система балів вводить з метою заохочування студентів до планомірної, систематичної роботи по вивченню теоретичного матеріалу, передбаченого даною дисципліною

Критерії оцінювання на семінарських заняттях:

3 бали виставляються студенту тоді, коли всі завдання виконані правильно, у відповідності до вимог;

2 бали виставляються студенту тоді, коли він виявляє розуміння основних понять, положень і фактів, проте завдання виконані не в повному обсязі або містять помилки;

1 бали виставляється студенту тоді, коли домашня підготовка та завдання виконані частково.

Критерії оцінювання контрольного тестування

Студент виконує **4 контрольні заходи**, які оцінюється – **максимум по 5 балів.**

Контроль складається з тестових завдань:

- 1.** 100 – 90% правильних відповідей – **5 балів.**
- 2.** 80 – 70% правильних відповідей – **4 бали.**
- 3.** 60 – 50% правильних відповідей – **3 бали.**
- 4.** 40 – 30% правильних відповідей – **2 бали.**
- 5.** 20% правильних відповідей – **1 бал.**

Критерії оцінювання виконання і захисту студентом самостійної роботи (8 балів).

1. Цілісність, систематичність, логічна послідовність викладу матеріалу – **2 бали.**

2. Повнота розкриття питання – **1 бал.**

3. Уміння формулювати власне ставлення до проблеми, робити аргументовані висновки – **1 бал.**

4. Правильність оформлення роботи – **1 бал.**

5. Захист виконаного індивідуального завдання – **3 бали:**

3 бали – відповідь бездоганна за змістом, студент вільно володіє матеріалом, чітко і повно відповідає на запитання викладача;

2 бали – відповідь розкрита, студент вільно володіє матеріалом, але містить деякі неточності та помилки;

1 бал – студент у загальній формі орієнтується в матеріалі, відповідь неповна, поверхова.

Критерії підсумкового контролю знань студентів (ПКЗ)

(від 0 до 40 балів)

Критерії оцінювання виконання і захисту студентом індивідуального завдання (20 балів)

1. Цілісність, систематичність, логічна послідовність викладу матеріалу – **максимально 4 бали.**

1. Повнота розкриття питання – **максимально 4 бали.**

2. Уміння формулювати власне ставлення до проблеми, робити аргументовані висновки – **максимально 3 бали.**

3. Опрацювання сучасних наукових інформаційних джерел – **1 бал.**

4. Правильність оформлення роботи – **максимально 2 бали.**

5. Захист виконаного індивідуального завдання – **максимально 4 бали:**

4 бали – відповідь бездоганна за змістом, студент вільно володіє матеріалом, чітко і повно відповідає на запитання викладача;

3 бали – відповідь розкрита, студент вільно володіє матеріалом, але містить деякі неточності та помилки;

2 бали – відповідь повна, студент допускає помилки в основних питаннях;

1 бал – студент у загальній формі орієнтується в матеріалі, відповідь неповна, поверхова.

6. Виконання роботи на електронному носії **максимально 3 бали:**

3 бали – презентація роботи;

2 бали – електронний варіант тексту з рисунками та таблицями;

1 бал – рукописний варіант роботи.

Критерії оцінювання підсумкового контролю – заліку (20 балів).

Екзамен може проводитись для покращання оцінки, отриманої за результатами поточного рейтингового контролю.

Білет складається з трьох теоретичних питань.

Максимальний результат виконання екзаменаційного завдання оцінюється в 20 балів:

20 балів передбачає високий рівень знань і навичок: відповідь повна, логічна з елементами самостійності; вдало використовується вивчений матеріал при наведенні прикладів; відповідь підкріплюється посиланнями на додаткову літературу. Кожне питання оцінюється в 7 балів.

19 – 15 балів передбачає досить високий рівень знань і навичок: відповідь логічна, містить деякі неточності при формулюванні узагальнень, наведенні прикладів; наявні труднощі при формулюванні узагальнюючих висновків, слабе знання додаткової літератури.

14 – 10 балів передбачає наявність знань лише основної літератури, студент відповідає по суті на питання і в загальній формі розбирається в матеріалі, але відповідь неповна і містить неточності, порушується послідовність викладання матеріалу, виникають труднощі, застосовуючи знання при наведенні прикладів.

9 – 5 балів передбачає неповні знання студента основної літератури; студент лише в загальній формі розбирається в матеріалі, відповідь неповна і неглибока; недосить правильні

формулювання, порушується послідовність викладення матеріалу, виникають труднощі при наведенні прикладів.

4 - 1 балів ставиться, коли студент не знає значної частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки при формулюванні та висвітленні понять, на додаткові питання відповідає не по суті, робить велику кількість помилок при відповіді.

0 балів ставиться, коли студент не розкрив поставлені питання, не засвоїв матеріал в обсязі, достатньому для подальшого навчання.

9. Рекомендована література

Основна:

1. Правова охорона довкілля: сучасний стан та перспективи розвитку: монографія / А. П. Гетьман, А. К. Соколова, Г. В. Анісімова та ін.; за ред. А. П. Гетьмана. Харків: Право, 2014. 784 с.

2. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т; Т. 14: Екологічне право / редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова), А. П. Гетьман (заст. голови) та ін.; Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. 2018. 776 с.

3. Международное экологическое право: учебник / отв. ред. Р. М. Валеев. Москва: Статут, 2012. 639 с.

4. Задорожній О. В., Медведєва М. О. Міжнародне право навколишнього середовища: підручник. Київський національний університет ім. Т. Шевченка, Інститут міжнародних відносин. Київ: Вид. дім «Промені», 2010. 510 с.
5. Кравченко С. М., Андрусевич А. О., Бонайн Дж. Актуальні проблеми міжнародного права навколишнього середовища: підручник / за ред. С. М. Кравченко. Львів: Вид. центр ЛНУ, 2002. 336 с.
6. Правове регулювання екологічної безпеки в Україні: навч. посіб. / А.П.Гетьман, М.В.Шульга, В.Л.Бредіхіна та ін. – Х.: Право, 2012. – 294 с.
7. Правові форми екологічного контролю: навч. посіб. / М.В.Краснова, Е.В.Позняк, Т.П.Коваленко та ін.; за ред. М.В.Краснової.- К.: Алерта, 2012. – 760 с.
8. Судовий захист екологічних прав громадян України. Довідник для суддів. - К.: КМ Академія, 2001. - 178 с.
9. Тваринний світ України: правова охорона, використання та відтворення / Г.І.Балюк, О.О.Погрібний, Ю.С.Шемшученко та ін.; за ред. Г.І.Балюк. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 384 с.
10. Філатова В. К. Правові засади геологічного вивчення надр в Україні: монографія / В. К. Філатова, Т. М. Шульга. - Х. : Вид-во «ФШН», 2011.-144 с.
11. Шем'яков О. П. Правове регулювання використання та охорони надр в Україні: проблеми теорії, застосування і розвитку законодавства: монографія / О. П. Шем'яков, І. В. Хохлова. - Донецьк: Донбас, 2011.- 515 с.
12. Шеховцов В. В. Правове регулювання права приватної власності на об'єкти тваринного світу в Україні: монографія / В. В. Шеховцов; за наук. ред. А. П. Гетьмана. -Х.: Вид-во «ФШН», 2010. —200 с
13. Юрескул В. О. Правове регулювання поведінки з побутовими відходами в Україні: монографія / В. О. Юрескул. - Одеса : Фенікс, 2012.-274 с.
14. Гвоздик П. О. Джерела екологічного права: монографія / П.О.Гвоздик; відп. ред. Н. Р. Малишева. - К.: Алерта, 2012. - 304 с
15. Гетьман А.П. Правовые проблемы экологической политики Европейского Союза и Украины: монография / А.П. Гетьман, В.И.Лозо. – Х.: Право, 2014. – 280 с.

Додаткова:

1. Гавриш С.Б. Кримінально-правова охорона довкілля в Україні. Проблеми теорії, застосування і розвитку кримінального законодавства. – К.: Інститут законодавства Верховної Ради України, 2002. – 636 с.
2. Гвоздик П. О. Джерела екологічного права: монографія / П.О.Гвоздик; відп. ред. Н. Р. Малишева. - К.: Алерта, 2012. - 304 с
3. Гетьман А. П. Процессуальные нормы и отношения в экологическом праве. - Х.: Основа, 1994. – 134 с.
4. Григор'єва Т. В. Правові засади використання, охорони та відтворення водних живих ресурсів: монографія / Т. В. Григор'єва. - Х. : Право, 2011.- 176 с.
5. Екологічне право України: навчально-методичний посібник для самостійної роботи / А.П.Гетьман, С.В.Разметаєв, Г.В.Анісімова та ін.. – Х.: Право, 2012. – 90 с.
6. Збірник нормативно-правових актів Європейського Союзу у сфері охорони навколишнього середовища / відп.ред. Н.Андрусевич. - Львів: Екоправо-Львів, 2004.— 192 с.
7. 12. Земельне право України: Академічний курс: Підручник / Семчик В.І., Кулинич П.Ф., Шульга М.В. – К.: Ін Юре, 2008. – 600 с.
8. Каракаш И. И. Правовое регулирование аграрно-земельных и природоресурсово-экологических отношений: Сборник избранных статей, докладов и рецензий (1997-2007). – Одеса: Феникс, 2007. – 430 с.
9. Ковтун О.М. Правова охорона територій та об'єктів природно-заповідного фонду України: навч. посіб. / О.М.Ковтун. – К.: Прецедент. 2010. – 229 с.

10. Комарницький В. М. Право спеціального природокористування: монографія / В. М. Комарницький. - Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2011. – 424 с.
11. Костицький В. В. Екологія перехідного періоду: право, держава, економіка (Економіко-правовий механізм охорони навколишнього природного середовища в Україні). - К.: ІЗП і ПЗ, 2003. – 772с.
12. Костицький В. В. Лісове право України. - К.: ЗАТ —Нічлавал, 1999. - 164 с.
13. Краснова М.В. Договори в екологічному праві України: Навчальний посібник. – К.: Алерта, 2012. – 216 с.
14. Мальшева Н. Р. Гармонизация экологического законодательства в Европе. - К., Фірма «КІТ», 1996. — 233 с.
15. Матвійчик В. К. Кримінально-правова охорона навколишнього природного середовища. - К.: Азимут-Україна, 2005. – 464 с.
16. Микієвич М. М., Андрусевич Н. І., Будякова Т. О. Європейське право навколишнього середовища: Навчальний посібник. - Львів, БФ "Екоправо" 2004. – 256 с.

Інформаційні ресурси:

1. Конституція України від 26 червня 1996 р. Відомості Верховної Ради.1996. № 30. Ст. 141. [URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12 2](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12 2).
2. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 червня 1991 р. Відомості Верховної Ради України. 1991.№41. [URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12 3](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12 3).
3. Про екологічну експертизу: Закон України від 9 лютого 1995 р. Відомості Верховної Ради України. 1995. № 8. [URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12 4](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12 4).
4. Про охорону атмосферного повітря: Закон України від 21 червня 2001 р. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 50. [URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12)

Погоджено

з навчально-методичним відділом

« _____ » _____